

MIR

Glasiló koroških Slovencev

Leto XXX.

Celovec, 23. kimavca 1911.

Št. 47.

Draginja.

(Od odličnega sotrudnika »Mira«.)

Iz mest se čujejo obupni glasovi, ki tožijo o neznosni draginji in kličejo vlado na pomoč. Delavci napravljajo svoje shode, demonstracije, uradniki se zbirajo na svojih sestankih, a od nikoder ne čujemo niti enega praktičnega predloga, kako se naj draginji odpomore.

Odkod prihaja draginja? Ako je od kmeta odvisno, zakaj ni že pred desetimi leti dražje prodajal svoje pšenice, zakaj je tako pozno zapazil, da mu denar leži na cesti? A od kmeta cena ni odvisna. Kdo pa jo potem narekuje? Na naših trgih jo narekuje kupčija, kupčija pa se ravna po borznih poročilih in na borzi dela ceno tisti, ki tam kupuje in prodaja tisoče vagonov, ki jih ni sam pridelal, kapitalistični trgovec. Pred par leti so ljudje zahtevali, da se naj odpravi borzna igra z žitom. V Nemčiji in Avstriji je bila ta igra res prepovedana, in trgovci tam menda zdaj vsaj javno ne kupujejo več toliko žita samo z namenom, da bi pri rastoči ceni kaj pridobili. A ta postava je zalegla toliko, kakor če pri stari hiši zamašiš mišjo luknjo. Igra z žitom cvete po vseh večjih mestih v Ameriki, v Aziji, v Evropi povsod, in Avstrija in Nemčija na svetu veljate le toliko, kakor navaden kmet v veliki občini. Pri najboljši volji sveta ne boste preobrnili.

Borza sama pa ne more biti kriva visokih cen. Borza je kriva, da se cene včasih neprimerno zvišajo in zopet neprimerno znižajo. Menda so gospodarji prav imeli, če so pred leti trdili, da vobče borzna trgovina dela le slabe cene, ker se na borzah trži s žitom na papirju, z žitom, ki ga nikjer ni. Saj se tudi pri žitu godi, kakor pri drugih pridelkih, ki se postavljajo na trg. Če se na trg v Budimpešto prijavi na tržni dan 1000 vagonov, bo cena boljša, kakor pa če se prijavi 10.000 vagonov. In če se potem začne mesto prave pšenice prodajati zapisana ter

se tako prodaja 10.000 vagonov navidežno in le 1000 vagonov v resnici, bo morebiti trg dobil utis, da se prodaja bogve koliko blaga, in cena bo padla.

Borza ne more biti kriva stalnih visokih cen.

Kakor žito, podražili so se vsi pridelki, ki jih ljudstvo v mestih potrebuje v živež: meso, maslo, jajca, sadje, drva, premog itd.

Časopis »Österr. Rundschau« je objavil leta 1909. poročilo o draginji.

V tem spisu je navedenih par pravih razlogov:

1. Ljudje imajo zdaj primerna veliko denarja v rokah in vsled tega ima denar manj vrednosti.

Do l. 1840. se je na svetu pridelalo vsako leto en milijon unc zlata. Produkcija zlata se je pa dvignila in v letih 1891.—1895. se je na svetu pridelalo po 7-8 milijonov unc. Odslej je produkcija zopet rastla in l. 1907. se je zlata pridelalo 19-8 milijonov unc. Nekdo je izračunal, da se je v 400 letih od 1500—1900 na svetu pridelalo zlata 604 milijone unc, v sedmih letih 1900—1907 pa 117 milijonov unc. Leta 1907. je Transvaalska dežela sama pridelala zlata za 450 milijonov kron. Vrednost zlata pa je podlaga vrednosti denarja sploh. Srebro je malo vredna stvar, papir ni vreden nič in v prometu velja le kakor nekaj dolžni list. Plačnik bi moral z zlatom plačati, ali ker zlata ni dosti, plačuje z dolžnim listom, s papirnatim denarjem.

Denar je torej izgubil veliko svoje kupne moči in zato je nastala draginja.

Ker se na svetu pridelava toliko zlata, prišlo je med ljudi tudi več zlatega denarja ali namesto zlata papirnatih bankovcev.

V Avstriji je bilo v prometu denarja: l. 1893. zlata 204 milj. kron, papirja 1717 milj. kron; l. 1908. zlata 578 milj. kron, papirja 2112 milj. kron, torej 769 milj. kron več kakor l. 1893.

2. Naglašja se tudi, da dobivajo delavci višje plače. V letih 1905 do konca 1906 se je preračunilo, da so bile plače povišane za 10%. Nekateri delodajalci zatrjujejo, da s plačo raste cena pridelkov, in da delavec, ko kupuje svoje potrebščine, zopet izda, kar je dobil, tako da od večjega plačila nima nič.

Pri tem se pa mora pomisliti, da delavec ne kupuje le kruha, marveč tudi industrijske pridelke, ki so deloma vsled izpopolnitve strojev cenejši, kakor pred leti. Tako se da soditi, da se je plača delavcu vsekako za 12—13% zvišala.

Gospoda v mestih seve računa le s plačo tovarniških delavcev. Veliko bolj se je dvignila plača kmečkih hlapcev in dekel. Tukaj je plača danes za 100% višja kakor pred 30 leti.

A tudi višja plača ni ves vzrok draginje.

3. Morebiti producent bolj trpi vsled slabega dela a svojih ljudi, kakor vsled njihove plače. Splošno se toži, da se delavec za delo ne zanima več, kakor se je zanimal nekda! Delavec, ki dela s strojem, mora ž njim lepo ravnati in mu skrbno streči, še več skrbi je treba pri živalih. Koliko je treba skrbi pri svinjah, koliko pri molznih kravah, pri žrebetih in sploh povsod, če naj bo živina zdrava, če naj raste in se pita.

Ker delavec nima zanimanja do dela in ne zvestobe do gospodarja, tudi pri delu ne opravi več toliko, kot je delavec nekda opravil. Splošno se o tem toži. A težko je pri navadnem delu dokazati, koliko manj danes kak hlapec opravi, kakor pa so opravljali hlapci pred 30 leti.

Najbolj se da ta stvar opazovati pri zidarjih. Pred leti je zidar, ki je delal na dan 11 ur, zazidal na dan 800 do 900 komadov opeke. Dandanašnji delajo ljudje le 9 ur in človek bi mislil, da zazidajo 73 komadov v uri in 657 komadov v 9 urah, a v resnici jih zazidajo le 300, ali vsaj ne dosti več!

Podlistek.

Srenjski Janez.

(Slika. Spisala Zorana.)

Minulo je že nekaj let, odkar je bil zadnjič v naši vasi. Otroci so imeli ž njim največje veselje. Če je šel skozi vas, so ga spremljali z velikim vpitjem in neprestanim nadlegovanjem, naj vendar zauka ali zapoje tisto lepo pesem o zvezdah. Navadno se berar Janez ni zmenil za otroško moledovanje, če je bil pa ravno dobre volje, je stopil na sredo ceste, nagnil rdeči, nekoliko zabuhli obraz nazaj, da mu je širokokrajnat klobuk s poljskimi cveticami padel na tla in zaukal prav tako, kakor žvižga železni konj. Otroci so bili zadovoljni, hvalili so njegovo umetnost, a on je brezbržno nadaljeval svojo pot. Hodil je vedno besonog. Obledi se je poznalo, da ni bila njemu umerjena, vrhutega je cvetela tako bujno, kakor jablana v lepem maju.

Bil je velik siromak, srenjski Janez. Nazivali so ga tako, dasiravno ni v pravem pomenu besede zaslužil tega imena, ker je le redkoma prespal noč pod gorko streho; včasih je počival v kakem hlevu, največkrat pa je zasnival pod milim nebom. Nikdar ni prosil miloščine, ne prenočišča, in človek bi

si bil skoraj mislil, da ga preganja prekletstvo, kot Ahasverja, večnega popotnika. Hvala Bogu, da so se našle dobre gorenjske gospodinje, ki so mu prijazno rekle: »Pridej, Janez, k mizi, pa jej, ker si potreben.« Zadovoljen, a nekoliko otožen smehljalj mu je pri takih besedah zaigral na ustnih; odložil je debelo, nerodno palico, odložil klobuk ter slastno zajemal iz skleda. Ko se mu je zdelo zadosti, se je zamolklo, a vendar vljudno zahvalil ter odšel. Pred hišo pa je zapel za slovo:

Je luna svetila,
so zvezde svetile,
in jasna je noč...

A zdaj je na veke utihnil srenjski Janez — zmrznil je v hudi zimski noči, kakor mi je še one počitnice pravila stara ženica, ko je govorica nanesla nanj. Bog mu daj nebesa, saj tukaj ni nič dobrega vžil.

Nesrečen je bil srenjski Janez, odkar sem ga poznala, a stari Poglajen je pripovedoval ob dolgih zimskih večerih zbranim vaščanom dolgo povest o Janezovih mladih letih, ko mu je še sijala prijazna zvezda sreče.

Pravil je takole:

Sredi prijazne gorenjske vasi je stala pred nekaj leti prostorna, lepa hiša Kajžarjevega Martina, najtrdnjše kmeta v vasi, očeta našega Janeza. Janez je bil edini sin,

ljubljenec staršev in vaščanov. Brezskrbno so mu tekla detinska leta; nobena nezgoda še ni ranila mladega srca. V šoli je prekosil vse svoje součence. Po dovršeni ljudski šoli ga je poslal oče v mesto v šolo, toda že čez nekaj mesecev mu je umrla mati in zaradi tega je moral zapustiti mesto ter pohiteti domov, kjer ga je že nestrpno čakal oče in kjer je ležala njegova mrtva mati.

Žalost je legla na mlado dušo. Žalosten je pčhajal okrog, molčeč in čmeren. Oče pa je hotel utopiti svojo žalost v vinu. Neizrečeno hrepenenje je vleklo mladega študenta nazaj v mesto, toda oče je bil gluh za vse prošnje, silil ga je k poljedelstvu, sam pa je popival noč in dan.

Nekoč je v pijanosti zažgal hišo. Sin in drugi ljudje so prepozno zapazili ogenj, da bi ga bilo mogoče pogasiti. Pogorela je do tal. Očeta je zadela kap od samega obupa, ko je spoznal, kaj je storil v pijanosti. Janezu pa se je začelo blesti. Zapustil je rojstno vas in blodil po svetu kot izgubljeni sin, dokler ga ni smrt rešila trpljenja.

Tako je pravil Poglajen in potegnil parkrat po očeh, kot bi hotel skriti solzo, katera mu je zablestela v njih. Za pečjo so zarožljale molkove jagode. Stara babica je molila za večni mir in pokoj »srenjskega Janeza«.

In kako je na deželi? Tukaj so razmere še veliko slabše, ker najboljše delavne moči odhajajo v mesta in kmetu ostaja le še družina in tisti revčki, ki v mesto ne morejo! Časopis »Österr. Rundschau« zatrjuje, da je na kmetih ves službeni red nehal!

Planinske dežele nimajo dosti poslov. Omenjeni časopis pravi: »Temu se ne čudimo, ker se je tukaj zabranjeval delavski naraščaj v skrbi, da bi občine ne bile preveč obložene s plačili za reveže.« V nekaterih planinskih deželah je bil namreč do zadnje dobe delavec prisiljen, dobiti od občine dovoljenje, da se sme ženiti. Zato se ni ženil in ni dosti delavskih otrok. Stvar morebiti ni tako priprosta. V starih časih so veljale za Slovence na Koroškem in Štajerskem posebne postave in po teh je menda nastal stari pregovor, da se kaka »stvar deli, kakor slovenska rodbina«. In ker ni smelo biti slovenske rodbine, zamrl je ves pravni čut, ki zahteva krščanski zakon, odtod izvira prosto spolno življenje na severni strani Drave.

Prosto spolno življenje imenujemo domače prešestvovanje in razuzdanost. Razuzdani posli pokvarijo tudi kmečke družine, razuzdana družina pa postane nerodovitna! Pisec članka je nekoč poznal v Krški dolini kmeta, ki je imel 7 posestev, ki jih je bil nakupil za sedem svojih hčera. Hčere so bile vse odrasle, imele so vse nezakonske otroke, a oče nobenega posestva ni pustil iz rok, da bi se hčere možile. Tak naraven red je poguba vsakemu ljudstvu. Na deželi se tudi doslej nikakor ni skrbelo za hlapce in boljše dekle, da bi se mogli ženiti in močiti. In mnogo mladih mož vleče v mesto ne le plača, marveč tudi možnost, da se morejo oženiti.

4. Omenjeni časopis pravi nadalje: »Drug vzrok, da ljudje bežijo z dežele v mesto, je prikazen, ki se pojavlja v vsem kulturnem življenju, da se mora težko delo dajati delavcem, ki prihajajo k nam iz dežel z nižjo kulturo. Najbolj se to dejstvo vidi v Ameriki, kjer se vsa nevarna dela dajejo tujcem.

Na posestvih našega cesarja je oskrbnik to prikazen natančno opazoval: Pred 20 leti so izginili nemški delavci in so prišli Čehi. Danes izginjajo Čehi in se jemljejo v službo Slovaki. In potem?

Na Koroškem opazamo nekaj sličnega. Pred 30 leti je prihajalo v deželo mnogo delavk in delavcev iz Kranjske, danes jih ni več. In tu na Koroškem pijejo nemške pokrajine kakor pijavke slovensko kri. Iz slovenskega dela dežele odhajajo sinovi in hčere vse v nemška mesta, in kar je slabšega slovenske materiala, gre kot hlapec in dekla med Nemce. In star pregovor je pravil: »Na Nemce je šla po brémce« (nezak. otrok). — Od nekdaj je bilo službovanje pri Nemcih poguba za slovensko mladino.

Izurjen gospodar je v takih razmerah izračunal, da se mu je oskrbovanje krav v treh letih podražilo za 42 odstotkov! Drug zatrjuje, da se mu je delo na travnikih od leta 1900 do 1908 podražilo za 45 odstotkov!

Če se v kmetijstvu pridelovalni stroški tako zvišujejo, se mora zvišati tudi cena pridelkov, ali pa mora gospodar pridelovanje sploh opustiti. Saj se je na Koroškem v zadnjih 11 letih silno veliko polja opustilo, ljudje so poskušali z živinorejo, dokler se niso ob času suše tudi tukaj hudo opekli. V naših razmerah mora kmet obdelavati polja in rediti živino, brez obdelanega polja ni živine.

Če se torej kmečko delo podraži, mora se podražiti tudi kruh. V tvornicah je stvar drugačna. Stroj, ki dela platno, je veliko dražji kakor delavec. Glavni denar je le v strojih, ne v delavcu in če se stroji izpopolnjujejo, se lahko delavcu plača izboljša in še povrh znižajo cene pridelku.

V železnih traverzih je n. pr. le 12:5 odstotkov vrednosti delavske plače. Ako tovarna izkupi 10.000 K za traverze, plača od tega zneska delavcem le 1250 K, drugo so stroški za material, stroje in dobiček. Pri kmečkem pridelku pa se orodja ali strojeve le zelo malo rabi, in vsi stroški pridelovanja so le stroški dela. Tako pride, da mora rasti cena kruha, če se podraži delo.

(Dalje sledi.)

Krvav punt na Dunaju.

V nedeljo 17. t. m. je videl cesarski Dunaj punt, kakršnega ni bilo na Dunaju od l. 1848. Od brezvestnih židovskih socialdemokratskih voditeljev nahujskana, za punt dobro pripravljena in s kamenjem oborožena množica je razsajala po Dunaju in kjerkoli se je prikazala, je pustila za seboj razbita okna, razbito pohištvo, razdejanje. Proti draginji bodo demonstrirali, so govorili prej, potem pa so s škodo, ki so jo naredili s pustošenjem in pobijanjem in ki znaša na milijone, napravili še večjo draginjo, ki bo v prid židovskim spekulantom in kartelom. Rekli so, da bojo demonstrirali zoper draginjo in tiste, ki povzročajo draginjo, toda niti eno okno židovskega spekulant ali kartelista ni bilo poškodovano, pač pa se je sodrga vrgla na poslopja, ki so v javno korist, kakor na šole, naturhistorični muzej, palačo upravnega sodišča in celo na imetje najrevnejših slojev, ki najbolj trpijo pod draginjo. Revežem, ki prebivajo v podzemskih stanovanjih, v kleteh, so pobijali okna, sirotam, ki se s prodajanjem sadja itd. živijo, so uničili vse, žene in otroke so napadli na ulici itd. In milijone škode, ki so jo napravili, bojo morali plačati — davkoplačevalci, in draginja bo hujša nego prej.

Shod pred rotovžem.

Ob pol 10. uri dopoldne so imeli dunajski socialni demokratje pred rotovžem napovedan shod. Došlo je kakih 40.000 ljudi, sodi se, da 36.000 organiziranih socialdemokratov in 4000 radovednežev. Tudi mnogo žensk in celo otrok je prišlo na shod. Običajnih rediteljev ni bilo na shodu. Govorilo je množici 30 poslancev, med njimi znani Seitz, Schuhmeier, Pernerstorfer in drugi. Govorov se vsled vzhitih klicev zoper draginjo, agrarce in vladno povečini ni moglo razumeti. Govore so prekinjali s klici: »Živela Portugalska!« »Živela revolucija!« »Angleško govoriti!« »Generalni štrajk!« »Pasivno resistenco!« itd. Na rotovžu sta dva demonstranta obesila transparent, ki je predstavljal v ozadju parlament in spredaj na svetilki obešenega ministra. Proti koncu shoda je vzbudil splošno pozornost prihod kakih 300 poštnih in telegrafskih uniformiranih uslužbencev. Medtem je neki fantalin splezal na drog za razsvetljavo in pritrdil tam rdečo zastavo z napisom: »Živela revolucija!« Po končanem shodu je splezalo nekaj dvomljivih junakov na svetilnike in so začeli hujskati množico: »Doli z Gautschem!« »Doli z vladjo!« »Živio republika!« Začelo se je vpitje, da so človeka bolela ušesa, in kamenje je frčalo, gosto kot toča, na rotovž. Pobili so vsa okna in naredili škode na rotovžu za 7000 kron. Okna so pobili tudi na bližnjih zasebnih hišah. Ko so prišli vojaki in policija, so bili slišati klici: »Pobiti jih!« Star mož, ki je omenil, da policija izpolnjuje samo svojo dolžnost, je bil takoj ves v krvi na tleh. Vojaštvo je potiskalo razgrajajočo množico naprej. Na »Ringu« je druhal srečal voz dunajske mlekarne. Voznik je udaril konje, da bi ušel, toda demonstranti so ga potegnili z voza in ga bili s palicami. V kakih 30 vozovih električne železnice so bile ženske in otroci, ki niso mogli naprej, ker je bila cesta zaprta. Druhal je na oknih pobila šipe in ranila več žensk. Če so kje dobili osamljenega policaja, so ga do krvavega pretepli. Več policajev so dnesli nezavestnih.

Pred Bellario.

Ko je bila množica potisnjena do palače upravnega sodišča, so bile v hipu tudi že šipe v oknih na palači razbite. Pobila je tudi dragocene šipe na poleg stoječi kavarni Lang in neki trafiki. Pred kavarno Bellaria je ustavila množica avtomobil nekega častnika; oficir je zbežal v kavarno, v istem trenutku pa je bila tudi razbita velika šipa na kavarni. Policija je bila nasproti množici brez moči. Ko je hotela potisniti množico nazaj, je ista prodrla policijski kordon. Policija je potegnila sablje in neki demonstrant je dobil hud udarec po glavi, da se mu je pocedila kri. Več aretiranih je bilo redarjem zopet iztrganih. Ker je primanjkovalo kamenja, ki so ga demonstranti prinesli seboj, so donašali iz go-

stilnic stole, jih lomili in kosce potem lučali proti oknom. Ravnotako lepo so obdelali naturhistorični muzej; tudi par strelcev je oddal nekdo. Udrli so v gostilno Kraft, kamor so zbežali trije policaji; nahrulili so nanje, jih razorožili in pretepli. V gostilni so pokradli, kar se je dalo odnesti, kakor prte, servijete, žlice, nože in vilice, drugo so razbili. Škodo, napravljeno samo v tej gostilni, cenijo na 10.000 kron. Pobili so šipe tudi na neki vojašnici in justični palači.

Vojaštvo proti puntarjem.

Ker policija nikakor ni bila kos demonstrantom, je bilo poklicano vojaštvo. Eskadron ulancev so demonstranti sprejeli s fejklici. Prišli so na pomoč tudi huzarji in infanterija. Vojakom je klicala množica: »Ste lačni? Ste danes že kaj jedli?« Okrog pol 2. ure popoldne je vojaštvo izpraznilo prostor okrog Bellarie. Aretirali so kakih 70 do 80 demonstrantov, od katerih so jih več izročili deželnemu sodišču zaradi zločina javne nasilnosti. Več policajev je padlo s konjev ter so se znatno pobili. Demonstrantje so namreč strašili konje s pokalnimi žabicami. Nadkomisar dr. Wagner je dobil udarec čez glavo s palico. Drug udarec je dobil poleg njega stoječi socialdemokratski poslanec David. Vojaštvo je ravnalo prizanesljivo. Demonstrantje so pred rotovžem opetovano skušali vojaštvo dražiti. Dregali so v njih puške, stopali vojakom nalašč na noge, zasramovali častnike in klicali: »Pobijte na tla te pse!« Po raznih ulicah so klicali na punt in proglašali republiko — prav po portugalskem vzoru. Klicali so: »Ne bo prej boljše, dokler ne bo tako kakor na Francoskem, Portugalskem in Ruskem!« »Živio republika, revolucija!« Potrebite vse te pse!« Konečno se je vojaštvu posrečilo izprazniti v notranjem mestu prostore in množico potisniti v Ottakring, v središče socialdemokratskega gibanja.

Boji v Ottakringu.

V Ottakringu so demonstracije navalile na šole, razbile, kar se je dalo razbiti. Ena šola so zapalili kakor tudi dva vozova električne. Iz klopi in kamenja so naredili barikado, ko je bilo tja poklicano vojaštvo. Ko so prijezdili dragonci, se je nanje vsula cela toča kamenja. Babnice so iz oken metale nanje premog, glaževino in nesnago. Policijskega svetnika je zadel na glavo likalnik, ki je bil vržen z okna. Množica je tiščala v vojaštvo, da je moralo potegniti sablje. Nekega aretiranca je množica zopet eskorti iztrgala in naskočila policijskega agenta. Navzoči stotnik je opominjal množico in grozil s streljanjem. V odgovor je padlo na vojake zopet kamenje. Stotnik je zapovedal puške rabiti. Nato je prišel zopet odgovor s kamenjem. Stotnik je poveljeval: »Ogenj!« Množica se je umaknila; ko je pa zapazila, da nihče ni ranjen — prvi strel so bili oddani slepi — je zopet navalila na vojaštvo. Častniki in vojaki so dobili rane. V tem kritičnem trenutku je naskočilo vojake nekaj mladih fantov in so hoteli vojakom iztrgati puške. V tem trenutku je počilen strel, ki mu je sledila cela salva. Skoro enako s strelji je zapel trikrat rog in se je slišalo povelje: »Ogenj!« Strašen krik je nastal, in ko se je množica umaknila, se je valjalo na tleh v krvi kakih 40 oseb. Kljub temu še ni bilo miru in so morali vojaki prodirati z bajoneti. Nekaj predrznežev se je pognalo proti bajonetom, en blišč, in 24letni delavec Oton Prötzenberger je ležal s prebodenimi pljučami na tleh. Odnegli so ga v bolnišnico, kjer je kmalu umrl. Našteli so enega mrtvega, 8 hudo ranjenih in 36 lahko ranjenih. Ogenj v šoli so po enournem delu pogasili. Še ob pol 1. uri ponoči je Ottakring izgledal kakor oblegano mesto. V celem so našli hudo ranjenih okoli 90 ljudi, med njimi tudi policajev in vojakov. Največ ranjenih demonstrantov je starih od 16 do 24 let. Med ranjenimi se nahajajo tudi ženske. Aretiranih je bilo v celem 263 oseb. Gostilne morajo zapirati ob devetih, hišna vrata pa ob osmih. Oblast je zagrozila s prekim sodom, če bi se demonstracije ponovile.

Kupujte narodni kolek!!

Dnevne novice in dopisi.

Družba sv. Mohorja. Družba sv. Mohorja v Celovcu šteje letos 84.855 udov. Vsi ti prejmejo letos naslednji književni dar: 1. Molitvenik za šolsko mladino. 2. Koledar za leto 1912. 3. Deseti brat. 4. Mladim srcem. 5. Na Jutrovem. 6. Zgodbe sv. pisma, 17. zvezek. V zameno ali v doplačilo — kakor si je kdo pri vpisovanju želel — se še doda: 7. Troje povesti. Z razpošiljativjo smo pričeli ravnokar. Potrudili se bomo, da častiti udje dobijo knjige najprej ko mogoče. — Red za letošnje razpošiljatev je sledeči: 1. Amerika, Afrika, Azija. 2. Krška škofija. 3. Razni kraji. 4. Tržaško-koprška škofija. 5. Lavantinska škofija. 6. Ljubljanska škofija. 7. Goriška nadškofija. Cenjene gospode poverjenike, katerim se knjige pošiljajo, nujno prosimo, naj takoj, ko dobijo »avizo«, pošljejo po nje na železniško postajo, da ne bode sitnih reklamacij, ki povzročujejo družbi samo zamudo in nepotrebne stroške. Obenem vsem čč. gg. poverjenikom, ki prejmejo po železnici po več kot eno balo, vljudno naznanimo, da se nahaja zapisnik udov vedno v oni bali, ki ima najnižjo številko. Stroške, katere so imeli gg. poverjeniki za odposlatev denarja in prejem knjig, morajo jim posamezni udje povrniti. One gg. poverjenike, ki dobivajo svoje knjige neposredno v družbini tiskarni, prosimo, naj čim prej pošljejo po nje, da nam zavoji ne zastavljajo prepotrebne prostora.

Deželni predsednik Hein se pere. Iz deželnega dvorca je došel v predale »Freie Stimmen« članek, v katerem se pere in zagovarja barona Heina zaradi nosu, ki ga je dobil Hein kljub flajštru od ministrstva. Vidi se jeza! V članku se poziva nemško-nacionalne poslance, da zaradi tega pokažejo zopet zobe vladi. Odgovor dobijo deželni predsednik in njegovo neoficielno glasilo na obnem zboru političnega društva!

Šolska statistika v Celovcu. V ljudske šole v Celovcu pohaja letos na šoli na Bismarckringu 414 dečkov in 429 deklic, na benediktinskem trgu 440 dečkov in 420 deklic, v šoli Wild-West 337 dečkov in 222 deklic. Na meščanski šoli je 289 dečkov in 412 deklic. Na gimnaziji je 493 dijakov; lani jih je bilo 517. Na realki je 386 dijakov. Na vadnici je 138 šolarjev in na učiteljsku je 298 učiteljskihnikov in 93 učenk.

Dr. Artur Lemisch obsojen na 200 K. Krščansko-socialni deželni poslanec Konrad Walcher je tožil voditelja in »hausmajstra« koroških nemških nacionalcev, dr. Arturja Lemischa, ker je isti na volilnem shodu v Maria-Rojach v Labudski dolini dne 7. majnika dolžil Walcherja, da je so-kriv poloma nemške centralnase. Dolgo so tožbo zavlačevali; Lemischu bojda ni bilo — mogoče dostaviti vabila, kakor poroča »Kärntner Tagblatt«. Ker pa deželni zbor meseca septembra ni bil sklican, da bi bil dr. Artur krit s poslansko imuniteto in ker se je zadeva itak zavlekla že za cel četrt leta, je prišlo vendar enkrat do obravnave v St. Pavlu. Tam je Lemisch za svoje trditve ostal dolžan dokazov in je bil obsojen na 200 K. Na zadevi je zanimivo, da se je moral g. Walcher pritožiti pri presidiju deželnega sodišča v Celovcu in pri justičnem ministertvu, da je vendar enkrat prišlo do odločitve, kakor tudi poroča »Kärntner Tagblatt«.

O nemškem Töchterheimu v Celovcu. Ker sestre uršulinke ne vzgajajo celovške ženske mladine po želji nemškega Volksrata, zato je isti ustanovil v Celovcu nemški dekleški dom, za katerega je menda dal mestni občinski svet brezplačno prostore in mu daje bojda 500 K letne podpore. Po Celovcu je znano, da sprejemajo v ta zavod samo polnokrvne Nemke. Zato so jih dobili v ta zavod letos dosedaj bojda samo 12. Nemška polnokrvnost se pa zahteva gotovo ruestna učiteljica Aigner, pristašinja svo- bodne šole, je po očetu rodod Čehinja, po materni strani pa celo — Kranjica!

Demonstracija v Celovcu. V Celovcu so socialni demokratje po dunajskih demon-

delati nemire, jim je padlo srce v hlače. Obhod po mestu je bil prav nedolžen. Navzočih je bilo kakih 1400 delavcev in delavk. Govori se, da nameravajo sklicati za v nedeljo zopet shod.

Gospa Sveta. (U m r l) je v soboto, dne 16. septembra, tukajšnji zdravnik Karol Praitschopf. Iskal je že čez eno leto po raznih kopališčih in sanatorijih zdravila za svojo bolezen vodenico, a ga ni našel. Zadnje tri mesece je bil popolnoma pripravljen na smrt; večkrat je zatrjeval, da za njega ni več pomoči ter je tudi vredno sprejel sv. zakramente. Velikanska udeležba pri njegovem pogrebu v ponedeljek popoldne je pričala, kako je bil daleč okoli znan in priljubljen. Sam ni zapustil otrok, pač pa je skrbel za otroke svojega brata. Naj v miru počiva!

Društvo jugoslov. železniških uradnikov v Trstu javlja tem potom vsem svojim članom, da je osrednji odbor sporazumno s podružnicami sklenil izdajati lastno glasilo, in sicer počenši z mesecem oktobrom, 10. dne vsakega meseca. — Ob tej priliki prosi osrednji društveni odbor vse gg. člane, da z dopošiljanjem gospodarskih in strokovnih člankov kakor tudi drugih pismenih prispevkov vsakovrstne vsebine, ki utegnejo zanimati vse člane, omogočijo, da bo list stal na višini urejevanja in tako delal v javnosti čast naši stanovski organizaciji. — Ker bo pa društvo imelo z izdajanjem svojega lista znatnih stroškov, prosi osrednji odbor v Trstu, da vsi člani točno vrše svojo dolžnost napram društvu s tem, da ne samo redno plačujejo svojo mesečno članarino, ampak da tudi z vsemi sredstvi agitirajo za pristop novih članov k društvu. Čim več članov je, tem lepše uspehe društvo lahko nudi članom, tem večji bo list in zanimivejši! — Zato, tovariši člani, hitro na delo! — Osrednji odbor D. J. Ž. U.

Od več strani se povprašuje, kaj se je ukrenilo zastran letošnje suše v Podjurski dolini od naše strani. Mi navedemo dejstva: Že v prvi polovica meseca avgusta (okoli 10. ali 12.) je naš poslanec Grafenauer vložil prošnjo na c. kr. okrajno glavarstvo v Velikovec za cenitev po suši napravljene škode v občinah: Rekarjavas, Žitaravas, Globasnica, Št. Mihel in Libuče. Do tega časa imel je namreč samo iz teh občin poročila in oglase v tej zadevi. Dne 21. avgusta pa se je podal poslanec osebno k c. kr. okr. glavarstvu v Velikovec na pogovor in dosejel, da so se pozvali vsi g. župani slovenskega volilnega okraja v velikovškem okr. glavarstvu, da naj naznanijo, koliko škode da je napravila suša v posameznih občinah. Zahteval je, da se naj škoda uradno ceni, pri kateri komisiji hoče biti navzoč tudi on. So li vsi gg. župani izvršili svojo dolžnost v tem oziru, nam ni znano. Tisti, ki je morebiti še niso storili, naj storijo to takoj, da pride vlada v položaj, zahtevano komisijo tudi izvršiti in se da tudi gosp. poslancu možnost, dalje postopati, da dobijo kmetje, kar jim gre. Gospodje župani, ki v tej zadevi niso storili svoje dolžnosti — tudi če ni nobene škode v občini — naj pomislijo, da če oni vriskajo, še ne sledi iz tega, da bi druge občine plesale. Konečno pa moramo vprašati: Kaj pa dela naša županska zveza? Jeli njena edina in sveta dolžnost, da se je rodila in — zaspala? Njena sveta dolžnost je, da gre vsaj v takih slučajih g. poslancu na roko!

Apače. (Smrt na kosa.) Žalostno se mi krči srce, ljubi »Mir«, ko ti moram zopet poročati, kako se odpirajo grobovi ter nam jemljejo najboljše in najdražje osebe. V ponedeljek 11. t. m. smo spremljali k zadnjemu počitku občespoštovanega, priljubljenega in velezaslužnega moža p. d. Jagovčevega očeta. Še ni minulo pol leta, ko smo zagrebli njegovega sina, nadebudnega mladeniča Jagovčevega Luka, in sedaj že zopet nova žrtev, nova bridka izguba. Delj časa so že bolehal, toda žalost nad svojim sinom je bolezen le pospešila in šli so za njim v 68. letu svoje starosti. Tako nam je bil zopet vzeti mož, kakor jih le malo njemu enakih. Globoko veren in pobožen, neomajeno zvest svojemu rodu in jeziku, so bili še poseben prijatelj in dobitnik ubožnim in revnim, posebno pa nepozabljiv dobitnik apaški cerkvi. Če je kdo iskal po-

moči, jo je gotovo našel pri Jagovčevemu očetu, kajti vedno jim je bilo odprto srce za potrebe svojega bližnjega. Zato so jih pa tudi vsi čislali, spoštovali in ljubili, kar je kazal tudi lepi in veličastni pogreb, katerega so se udeležili tudi č. g. Linasi iz Sel, da so se jim zahvalili ob njihovem grobu v imenu apaške cerkve in vseh faranov za vse prejete dobrote. Spavaj blago, dobro srce v večnem miru in uživaj večno plačilo, nam pa daj, o Bog, še obilo takih mož kot bil si Ti.

Št. Jakob ob cesti. (Smrt na kosa.) Nemila smrt nam je pobrala iz naših vrst g. Valentina Vidmana, posestnika v Pokrčah, ki smo ga pokopali 16. t. m. Rajni je bil krščanskega in slovenskega mišljenja, kajti še na smrtni postelji je priporočal svojim, da naj ne opustijo starih krščanskih slovenskih navad v hiši. G. župnik so govorili rajnemu ganljivo nagrobno. Naj počiva v miru!

Od Klopinskega jezera. (Razno.) Poletna pošta ob jezeru se je s 15. t. m. zopet zatvorila do prihodnje sezije. Vsled tega se izločijo iz klopinskega poštnega okoliša Grabaljavas, Zamanje in Polžova, ki se pri-delijo pošti v Škocijanu; Spodnji Podgrad pripade Šinčivesi, Zgornji Podgrad pa Dobrlivesi. — Preteklega meseca velikega srpana je bila srednja temperatura vode za 0,4° višja od prejšnjega meseca ter je dosegla 19,9°. — Izredno velika obilica letošnjih letovičarjev je po večini že zopet odpotovala. Veliko jih je bilo po okolici, a le prav malo se jih je videlo — v cerkvi.

Velikovec. Slovenska posojilnica je sklenila odslej naprej obrestovati hranilne vloge polmesečno, to je od prvega do petnajstega in od petnajstega do prvega vsak mesec, kakor imajo to druge večje posojilnice. Ta napredek pride v korist vlagateljem, ker dobijo za pol meseca več obresti, kakor dosedaj.

Velikovec. (Naši rokodelci na deželni razstavi.) Iz našega mesta se je udeležilo precej rokodelcev deželne razstave v Celovcu. Med njimi jih je dobilo darila kar dvajset. Prve ali zlate premije so dobili: čevljarski mojster Kosar, sedlarski mojster Stranner in tovarnar Pinteritsch. Izdelki slednjega pa spadajo le v industrijo in ne med rokodelstvo.

Št. Peter pri Grabštajnu. (Poroka.) Dne 12. t. m. sta si v naši farni cerkvi obljubila zakonsko zvestobo ženin Josip Schoffnegger p. d. Adamičev in nevesta Lizika Jezernik p. d. Juhova, par, katerega vzornost in poštenost naj služi za vzgled naši mladini. Vrl slovenski fant je podal roko poštenemu slovenskemu dekletu in v nadi, da se tudi v bodoče ne bode ta sramovala, da je vaju rodila slovenska mati, vama na vse grlo zakličemo: »Kol'kor kapljic, tol'ko let, Bog Vama daj na svet' živeti!«

Št. Tomaž. (Ponesrečil) se je Rok Kokarnig, sin tukajšnjega gostilničarja. Obiral je češplje in je tako nesrečno padel, da si je zmečkal ledvice. Prepeljali so ga v Celovec v sanatorij, kjer se sedaj zdravi. Gre mu na bolje.

Št. Tomaž. (Neki uzmovič) je v nedeljo, dne 10. t. m. ponoči ukradel pri Štrncu denarja okoli 400 K. Kdo, se še ne ve. Pravijo, da tisti, ki je vsled draginje denar potreboval. Radovedni smo, ali pridejo na sled rokovnjaču!?

Apače. (Smrt na kosa.) Še ni zrasla trava na zadnjem grobu in še ni bilo potolaženo ranjeno srce, že zopet nam je moralo krvaveti, ko smo polagali rajno Jakopičinjo v hladno gomilo. V torek, dne 19. t. m., smo jo zakopali ob mnogi udeležbi žalujočega ljudstva; pač jasen dokaz, da je bila vsled svojega mirnega, mehkega in ljubeznivega značaja splošno priljubljena. Izgubili so otroci svojo dobro mater, mož svojo zvesto družico, ubožci blago dobrot-nico, vsi pa ljubeznjivo soseda. Trnjeva in solzna je bila pot njenega življenja, a sedaj je končana. Nam je sicer težko, a Tebi, ki Te krije zemlja, je sedaj lahko. Počivaj v miru, nam pa bodi v zgled in hvaležen spomin.

Šmarjeta v Rožu. (Smrt.) Jako žalostno nas je iznenadila vest, da blagega Strugarjevega očeta ni več med živimi. V 80. letu svoje dobe so v četrtek, dne 14. t. m., mirno v Gospodu zaspali. Naduha jih je mučila že dokaj let, tako da revež

niso mogli več obiskavati svoje farne cerkve, v katero so kot dober in vnet katoličan prej tako radi zahajali. Bili so skoz dokaj let tudi cerkyeni ključar in so opravljali svojo odgovorno službo zvesto in natanko v prospeh in procvit naše farne cerkve, za kar jim gre tudi najpristrčnejša zahvala. Veliko bridkosti in nesreč so morali prestati v svojem življenju, a so vse to prestali v popolni udanosti v voljo božjo. Bili so eden tistih srečnih značajev, ki so postali v svojem neopazovanem življenju veliki. Zato čast njihovega imenu in slava njihovega spomina. Naj v miru počivajo!

Gospa Sveta. (Avtomobilska zgodbica.) Pred kratkim časom je povozil nek mesar iz Kapfenberga na tukajšnji paši lepega junčka s svojim »glavopobilom«. Ker je pri tem karambolu tudi glavno pobil zdrčal pod cesto, je bilo lahko dobiti številko in s tem tudi lastnika avtomobila. Junček je bil cenjen na 320 K; za meso in kožo je dobil kmet v mesnici 86 kron, za drugih 234 kron pa je pisal mesarju, naj mu jih povrne. Toda namesto zahtevanih kron je dobil kmet račun v znesku 268 K, katere mora tekom osem dni plačati mesarju za popravilo avtomobila in stroške, ker je bil voliček, ki je šel slučajno čez cesto, kriv nesreče. Kmet se je kajpada obrnil na advokata, posebno ker mu je oni zagrozil, da ga bode poiskal po svojem zastopniku.

Škocijan v Podjuni. (Petletnica »bralnega društva«.) Dobro se je posrečilo odboru »škocijanskega bralnega društva« rešiti v zadnji številki od vabilca dano obljubo. Slovesno in lepo se je izvršila slavnost petletnega društvenega obstanka in poslopitev vojaških novincev. Člani velikovške »Lipe«, ki so obljubili svoje sodelovanje, so točno došli deloma na lepo okrašenem vozu s tamburicami, deloma prikorakali peš ter vzbudili splošno pozornost. Pohvalno omeniti se morajo še odposlanstva sosednjih društev, namreč iz Dobrlevasi, Žitarevasi (»Trta«), Grabštanja (»Skala«) in celo iz St. Tomaža (»Edinost«). Kljub slabemu vremenu vse tako obilno zbrane zborovalce je najpristrčnejše pozdravil društveni podpredsednik ter v spomin petletnice govoril lepe besede. Prvi govornik g. Fran Šenk je zelo poljudno poročal o lanskem romanju Slovencev v Sveto deželo. Za njim je g. Ivan Zel prepričevalno navduševal za zvesto, neomajano ljubav do domovine, rodne grude. Končno je posvetil še nekaj besedi mladeničem — vojaškim novincem. Spodbuden je bil i pozdrav p. d. Smrečnikovega iz St. Tomaža, katerega je prepletel z marsikako resnično, dobro narodno mislijo. Med popevanjem in tamburanjem se je počakalo priprave igralcev. Kot piskrar preoblečen je prvi nastopil na odru g. Lužnik iz Grabštanja ter fino zapel s spremljevanjem tamburašev znani kuplet. Za njim je pa igrala domača mladina prelepo, dolgo igro z dobrim uspehom. Nestrpno smo sledili posamnim dejanjem. Res, videlo se je, da je bila drzna misel uprizoriti pri nas tak igrokaz in da ni bil majhen trud igralcev in vadilcev. Toda železna volja in veselje do stvari je premagalo tudi te ovire v čast slovenski mladini. Prav poseben lepen izvenca pridobljene glorijske gre pa brezdvomno Šimenu in Mihi, ki sta izven tega še imela dela, skrbi in truda z odrom in primerno opremo za razna dejanja. — Končno vsem, takrat številnim sodelavcem, prisrčen »Bog plačaj!« z zagotovilom, da so delali v prilog dobre stvari. Na svidenje prihodnjic!

Podravlje. (Igri. »Slov. Straža«.) V nedeljo 17. septembra sta se v znani Vošpernikovi gostilni ob obilni udeležbi ljudstva — celo iz Kostanj so prišli navzlic slabemu vremenu — vršili igri »Čašica kave« (same ženske vloge) in »Prepir med sosedoma« (same moške vloge). Igralke in igralci so rešili svojo nalogo res častno! Govorili so lepo in razločno, kretali se povsem neprisluseno. Da jih kmalu zopet vidimo! Po igrah je bil občni zbor podružnice »Slovenske Straže« za Marijo na Zili in okolico. Navdušeno je govoril napeto poslušajočim poslušalcem g. dr. Jesenko iz Celovca. Za njegove krasne besede, kakor vsem darovalcem za prispevke izrekamo najlepšo zahvalo. Na svidenje drugo leto!

Prevalje. (Letna veselica) Katol. delavskega društva je uspela tudi letos

prav dobro. Akoravno nas je dež nekoliko strašil, je bila udeležba vendar številna. Ta veselica je zopet pokazala, koliko prijateljev ima naše delavsko društvo. Po pozdravu tajnikovem nastopi kot slavnostni govornik č. g. dr. L. Ehrlich, ki nam je podal v svojem narodnem in domoljubnem govoru toliko poučnega in navduševalnega, da si šteje društvo v svojo častno dolžnost, izreči gospodu govorniku najiskrenejšo zahvalo! — Naši vrli igralci in igralke so nato predstavljali igro »Posestrimi« (»Dom in Svet« 1905), ki se je obnesla prav povoljno. Hvala igralkam in igralcem za njihov trud! Za kratek čas je skrbel tamburaški zbor pod vodstvom »očeta« Abrahama, prav izvzinstno vodi in izpopolnjuje tamburaše v sviranju. Mnogo smeha je vzbudila šaljiva licitacija, katere so se med drugimi posebno udeleževali gg. Truppe, Štritof, Pučel itd. Tudi tombola je prinesla lepe dobitke tistim, katerim je sreča mila. Denarne podpore in lepe dobitke so nam naklonili gg. Lahovnik, Peravic, Čebulj, Čičko, Pučel, Jansekovič in Pečarnik! Iskrena hvala! Na svidenje pri prihodnjem zborovanju!

Dobrlavas. (Občinske volitve), ki so se vršile v četrtek, dne 14. t. m., so izpadle tako, kakor je bilo pričakovati. V prvem in drugem razredu je prodrila lista nemškonacionalne, v tretjem lista slovenske ljudske stranke. V drugem razredu, ki je štel 83 volilcev, so nasprotniki od zadnjic napredovali za en glas, mi za 7, oziroma 6 — en glas so nam zavrgli — nazadovali. Dobili so nacionalci 51, mi 19 oziroma 20 glasov. In vzroki, da nismo dosegli zadnjega števila glasov? Poglavitni je ta, da šest zanesljivo naših ni prišlo volit, najbrž zato, ker so mislili, da je zmaga itak nemogoča. Izključeno pa tudi ni, da je ta ali oni stranko izdal in sramotno prešel v tabor nasprotnikov, ki je itak po ogromni večini sestavljen iz narodnih in verskih izdajic. Naj imenujejo nasprotniki med temi 83 volilci jih le 10, ki bi bili pristni, rojeni Nemci! Če jih najdejo toliko, imajo potem v svojih nemškonacionalnih vrstah 41 mož, ki so svoj slovenski jezik zatajili. Ali mar to ni narodno izdajstvo, doma in v javnosti slovensko govoriti, potem pa nemškonarodni stranki do zmage pomagati? In pri ljudskem štetju se vpisati za Slovenca, pri volitvah pa nemškega Miheina na konja vzdigniti, ali je mar to narodna zvestoba in doslednost? In v nedeljah in praznikih v cerkev hoditi in druge verske dolžnosti izpolnjevati, pri volitvah pa svoje versko prepričanje zatajiti in voliti stranko, ki je katoliški veri nasprotna, liberalna, svobodomiselnja (frazinska) in katere voditelji so ustanovniki podružnic liberalnega »Schulvereina« in luteranske »Südmarke«, ali ni to versko izdajstvo in ali se ne pravi to dvema gospodoma služiti, Bogu in mamonu? Ali ne umete tega, Vi volilci dvojnih prepričanj, dvojnih src in dvojnih strém-ljenj, da je Vaše ravnanje nedosledno in zato neznačajno? Zapomnite si in uvažujte to in drugokrat svoji veri in svojemu narodu primerno — volite! — Vsa čast pa gre možem-volilcem, ki so tudi to pot visoko držali zastavo slovenstva in krščanstva, ki so svojemu prepričanju primerno nastopili in se niso bali zamere pri nasprotnikih. Malo jih je bilo v drugem razredu, pa zvesta, značajna, moška četa so! — V tretjem razredu je prišlo volit 108 volilcev. Naša lista je dobila 92 glasov, nasprotniki 15, ena glasovnica je bila prazna. Kakih 12 volilcev-našincev s pooblastili ni moglo oddati glasa, ker se komisija ni hotela več truditi, da bi poiskala dotične volilce v volilnem imeniku. Zlasti dva člana v komisiji, nekda menda oba narodna Slovenca, eden iz Dobrlevasi in eden iz Lovank, sta neprestano ponavljala: »Imate ja tak' že dost!« »Ste ja tak' že zmagali!« (Ali ni komisija dolžna sprejemati glasovnic pravočasno došlih volilcev tako dolgo, dokler ne pride na vrsto zadnji? — 7 volilcev-našincev je pa prišlo prepozno na volišče in zato niso več mogli voliti. Celotni račun pa je ta: V vsem nismo nič pridobili, pa tudi nič izgubili, zato s pogumom naprej za našo sveto stvar!

Prevalje. (Občinske volitve) za občino Prevalje so se vršile dne 15. t. m. Dozdaj je bila občina v nasprotnih rokah v vseh treh razredih. Sedaj pa smo dobili v občinski zastop lepo število naših razum-

nih kmečkih zastopnikov, ki bodo zastopali v občinskem odboru kmečke koristi. Prenapeteži kakor Divjak, Wieser so sfrčali vun, in tudi Paar je samo še namestnik, medtem ko je bil prej v odboru. Naši možje bodo tudi odločevali pri volitvi župana! Kmetje, tem svojim zastopnikom (kakor so Dobrovnik, Derviš, Ocvirk, Wesiak itd.), tem izročajte svoje želje in svoje zahteve. Slovenska kmečka stranka je pri teh volitvah pridobila — napredovali smo! Naši možje so taki, da bodo gledali nemškutarjem na prste, da ne bodo mogli samolastno delati, kar bi hoteli. V takih razmerah, kakršne so sedaj v Prevaljah, je bilo za nas neobhodno potrebno, da go to vo dobimo v odbor kmečke zastopnike. Če bi volili tako, kakor pred tremi leti, bi se najbrž zgodilo kakor tedaj, da bi niti enega našince ne spravili v odbor. Tedaj bi ostali nemškutarji zopet sami med seboj ter bi zopet počenjali, kar bi hoteli. — Ne dajte se torej begati od človeka, ki o politiki nič ne razume!

Beljak. (Vitez.) Nekaj beljaških postopačev, ki 12 ur na dan Bogu z lenobo čas kradejo, 12 ur pa spijo, se je hotelo poskušati tudi v viteštvu, seve v srednjeveškem, v onem izza časov Don Kišota, viteza žalostne postave. A vitezu je vsekakor potreben konj! A kdo bi si dolgo belil glavo, kje ga naj dobi! Saj jih je v beljaških hlevih dovolj. Tako gredo ti podjetni, viteštva željni gospodiči preteklo sredo 13. septembra v hlev neke tukajšnje gostilne, si izposodijo meninič tebinč konja posestnice Ane Gaser iz Marije na Zili in se odpravijo z njim na viteški pohod. Kako se dobra žena začudi, ko pride s trga v gostilno in se hoče peljati domov, a konja nikjer! Iskala ga je po vsem mestu, iskal ga gostilničar, iskali policaji. Zvedeli so, da so mladi vitezi jezdili na njem po Peravi, a kam so ga potem spravili, ni vedel živ krst. Naposled so ga našli v hlevu pri Fišerju, torej v povsem drugi gostilni, nego ga je kmetica poprej imela. Zdaj si vzame vedno hlapca s seboj, ki konja čuva, če bi se mladim vitezom zopet po njem zaskominalo. Priporočila vredno tudi za druge voznike, če imajo lepe konje.

Velikovec. (Gospodarstvo v naši občini.) Da nemški nacionalci in nemškutarji ne znajo gospodariti z občinskim premoženjem, je že davno znano. Iz naše občine navedemo danes dva dokaza: Lansko leto je hotel kupiti neki tukajšnji Slovenec usnjarske stope nekdanje Stampfelnovne usnjarije, da bi bil tamošnjo vodno moč porabil za svojo obrt. To so zvedeli naši slavni mestni očetje, ki so popolnoma pod »pantofelnom« nemško-nacionalnih uradnikov in učiteljev, ki vsi skupaj niti vinarja ne plačajo občinskih doklad, in so takoj sklenili, kupiti dotične stope ter jih preplačali z nad tisoč kronami; njih vrednost pa znaša kvečjemu par sto kron. Storili so to le radi tega, da bi Slovenec ne mogel razširiti svoje obrti. Taka je njihova »Slovenenfreundlichkeit«! Sedaj pa dotične stope spijo in sanjajo o svoji slavni preteklosti, kako so prejšnji Stampfelnovi usnjariji phale zlate, nemško-nacionalni občini pa žrejo obresti in občinske doklade. Seveda zahteva to nemško-nacionalni »fortšrit«! — Drugi slučaj je naša električna. Že davno se je izkazalo, da je električna moč preslaba, in zato hočejo sedaj elektrarno izpopolniti. Ali niso mogli naši naprednjaki, ki jim ga po njih mnenju ni para, že v začetku na to misliti? In sedaj zopet novi nepotrební stroški! V zadnji občinski seji se je razpravljalo o novem motorju, ki bi občino stal 84.000 K. Je že prav! Vsak zdrav napredek pozdravljamo. Toda samo drage poizkuse delati na stroške — davkoplačevalcev, to lahko zagovarjajo nemško-nacionalni učitelji, ki hočejo imeti vsemogoče komoditete, iz svojega žepa pa knofa ne riskirajo! Tako je hotel pri zgoraj omenjeni seji ravnatelj tukajšnje meščanske ponemčevalnice p. d. »Bürger-schule«, g. Bohrer, druge občinske odbornike pri glasovanju o tej zadevi naravnost terorizirati, češ: »Vi morate glasovati za motor!« Kajne, gospod Bohrer, Vi lahko ukazujete in vrtate, ker vašega žepa vrtanje nič ne boli? Kaj pa pravijo k temu meščani-davkoplačevalci? Komandirati, pa nič plačati, zares ni nobeno junaštvo! Kakor posamezne občine, tako vladajo nemško-nacionalni učitelji celo deželo; in ljudstvo

Pijte samo „Tolstovrško slatino“

ki je edino slovenska ter najboljša zdravilna in namizna kislavoda.
Naroča se: Tolsti vrh, p. Guštanj, Koroško.
Od vsakega zaboja plača podjetje 20 v. v društvene narodne namene, kamor naročnik določi.

jih za to še plačuje. Omeniti še moramo, da pri dotični občinski seji trije odborniki izmed inteligence niso bili navzoči, temveč so raje šli na — lov. Tako torej znajo nemškonalionalni učitelji gospodariti z ljudskim denarjem! Meščan pa voli na komando učiteljev in uradnikov, molči in plačaj!

Društveno gibanje.

Občni zbor »Slovenske Straže« se vrši v Celovcu 1. oktobra ob 11. uri dopoldne v veliki dvorani hotela Trabesinger.

Vogrče. Na kvaterno nedeljo 24. t. m. se vrši popoldne po blagoslovu pri »Škofu« važen gospodarski shod, združen z občnim zborom podružnice slov. šolskega društva. Govori g. Mavhler iz Velikovca in še en govornik. Slovenci in Slovenke! ta dan vsi k »Škofu«! Vabi — odbor.

Javna telovadba šentjanskim Orlov. Telovadni odsek izobraževalnega društva za št. Janž in okolico bo imel javno telovadbo v nedeljo, dne 8. oktobra, s sledečim sporedom: 1. Proste vaje; 2. vaje na orodju (drog); 3. moreška. Vstopnina 20 vin., in sicer se bo porabil čisti dobiček za nakup orodja. (Želeži bi bilo sijajne udeležbe v odgovor celovškemu okrajnemu glavarstvu, ki je prepovedalo Orlom uniformo! Ured.)

Sveče. »Kočna« ima v nedeljo, 24. t. m., ob pol 4. uri popoldne svoj letni občni zbor. Nato sledi igra »Tri sestre«. K obilni udeležbi vabi odbor.

Šmihel pri Pliberku. Naše slov. katol. izobraževalno društvo priredi na rožnvenško nedeljo, dne 1. oktobra, ob 3. uri popoldne pri Šercarju v Šmihelu zborovanje in veselico. Na sporedu je govor, ena zanimiva igra in šaljiva pošta; vmes svirajo tamburaši. Vstopnina po navadi. K prav obilni udeležbi uljudno vabi odbor.

Književnost.

Književno društvo sv. Jeronima v Zagrebu nam je že poslalo svoj letošnji dar, katerega prejmejo koroški člani ob priliki pri podpisnem. Obenem se pričinja prigras za prihodnje leto. — Peregrin Vunček, poverjenik.

Gospodarske stvari.

O POMENU IN KORISTI ŽIVINOREJSKIH ZADRUG.

(Dalje.)

Ako primerjamo, kako so se vzrejale teleta poprej in pa sedaj, ko delajo živinorejske zadrug, moramo reči, da najdemo tudi tukaj lep napredek. Ne le, da se teleta sedaj po mnogih krajih napajajo z napajalniki in se tak pravilnejše in bolj enakomerno razvijajo, ampak je tudi vsa nadaljna oskrba boljša in pravilnejša. Poprej je bil za tele odločen po navadi najslabši prostor v hlevu, sedaj se že gleda, da se mu odkaže čeden prostor, ki je ograjen in tako velik, da se more mlada žival prosto gibati, kar je gotovo velikega pomena. Tudi so si že mnogi živinorejci omislili prostor poleg hleva, kamor spuščajo teleta, da se izprehodijo in tako utrdijo. Z veseljem opazuje velike ograje poleg hlevov, v katerih se prijazna živinica poigrava. Poprej so najboljše teleta dajali najraje mesarju, sedaj jih obdrže raje doma in jih redijo. Ravno v tem oziru so si živinorejske zadrug tudi pridobile obilo zaslug. S pravilnejšo rejo se teleta v prvem letu hitreje razvijajo, dobijo močne kosti in krepke prebavne organe. Posledica take reje je ta, da tele krmo dobro izrabi in da postane takoj prvo leto precej težko. Živinorejci vidijo, da je ob pravilni vzgoji tele sedaj po prvem letu več vredno, kakor je bilo poprej po dveh letih. Ko so enkrat živinorejci prepričani o koristih, ki jim jo nosi skrbna vzreja telet, potem pač niso več tako nespametni, da bi najlepša plemenska teleta oddajali v mesnico.

Goveja živina se je doslej na Kranjskem skoraj v vsakem kraju drugače krmila, pri čemer se je seveda dogajalo mnogo napak. Nikjer pa ni zapisano, da bi tako nepravilno moralo ostati še za naprej in ravno naloga

živinorejske zadrug je, da skuša tudi v tem pogledu živinorejce dovesti do boljših nazorov. Po nevednosti in nerazsodnosti se je na Kranjskem v zadnjih desetletjih razdelilo mnogo skupnih pašnikov, kar je za živinorejo imelo le slabe posledice. Ne samo, da kmetje niso mogli rediti več toliko živine, ampak je tudi močno trpela vsled tega izreja mlade živine, ki v zaprtih, zaduhlih hlevih ni imela za svoj razvoj na razpolago tistih naravnih pogojev, kakršne je imela poprej v obilici na paši. Vsled tega se je vsa reja podražila, mlada živina ni več tako krepka in tudi nima onih lepih oblik kakor živina, ki je vzrejena na paši. Opisane grehe in napake skušajo sedaj živinorejske zadrug zopet popraviti s tem, da uvajajo zopet skupno pašo in v ta namen z mnogimi žrtvami nakupujejo oziroma jemljejo v najem obširnejša posestva, da preskrbe zlasti mladi živini tako potrebno pašo.

Veliko zaslug so pridobile prve zadrug s tem, da so nakupovale po tujih krajih lepe plemenske bike, kar je za pomlajenje krvi brezdvomno velikega pomena. Prav znajo to delo starejših živinorejskih zadrug ceniti živinorejci šele sedaj, ko morejo opazovati tretji rod. Lastnosti teh prvih plemenjakov se sedaj na tretjem rodu prav lepo kažejo in z veseljem lahko trdimo, da prvi trud naših starejših zadrug ni bil udarec v vodo, kakor se je to poprej od gotovih strani prerokovalo. Obenem je seveda to lahko v veliko zadoščenje tudi onim, kateri so vztrajno nadaljevali započeto delo.

Nikakor ne smemo prezreti, da je bilo poprej nadzorovanje plemenskih bikov zelo pomanjkljivo. Zasluga naših zadrug je, da so kmetje začeli plemenske bike tudi vpregati za lahka dela, oziroma jih spuščati venkaj. S tem so se biki dalje časa obdržali porabni za plemo in so ostali krepki in čvrsti. To okolnost moramo upoštevati tembolj, ker ravno po starejših bikih ostajajo krave rade breje in so tudi teleta od njih tako krepka in velika, kakršnih ljudje poprej niso bili vajeni.

To delo je priznanja vredno, ker se je za plemo ohranilo veliko najboljših telet, ki bi bila drugače gotovo prišla pod nož.

Nekatere boljše zadrug so vpeljale tudi rodovnik ali četno knjigo, ki je ne majhnega pomena za izboljšanje živinoreje. Le s pomočjo te knjige je mogoče zmirom le najboljše živino izbirati za plemo, ker se tu dobre kakor tudi slabe lastnosti vsakega živinčeta natančno zapisujejo. Za daljšo dobo let si vseh teh stvari ni mogoče obdržati v spomin. Ako pa so vsi potrebni podatki natančno zapisani, imamo zmirom na razpolago natančen pregled. Kadar bodo živinorejci pomen te naprave bolj razumeli, se je bodo veliko bolj posluževali. Posebno sedaj, ko se je osnovala vnovčevalnica za živino, se bo vsak živinorejec na podlagi izpiskov lahko prepričal o izvoru in kakovosti živine.

(Konec sledi.)

Za kratek čas.

Nabira J. M.

Gospoda in kmetijstvo.

Grof, grofinja in hči pridejo mimo neke njive, na katero je ravno kmet vozil prav mastni in zato za gosposki nos precej smrdelci gnoj.

»Oj ti grdi kmetje!« zavpije mlada grofica. »Tako svinjarijo vozijo po javnih potih! Kam pa peljete?«

Kmet se odreže: »Na njivo seveda! Če bi mi kmetje ne vozili smrdljivega gnoja na njive, bi vi, gospoda, še kruha ne imeli.«

»Kaj,« zajecelja grofica, »iz tega smradu je naš kruh! Ne bom jedla več kruha, oče, ampak samo še žemlje!«

Opomba: Žemlje pa seve rastejo kakor citrone in pomeranče v južnih krajih na drevesih!

Cigansko-zvič.

Cigani so vsled svoje spretnosti v godbi svetovno znani. Po največjih kavarnah in vrtovih razveseljujejo občinstvo. V posameznih odmorih pa pride eden od mize do

mize pobirat za godbo. Noben od ciganske bande se ne briga za njega; ali bi ne mogel nekaj nabranega denarja stisniti za-se? Priložnosti mu ne manjka.

Pa ne more!

Kako to?

V desno mu dajo krožnik za pobiranje, v levo pa — živo muho! In jo mora še živo v pesti prinesiti nazaj.

Uradnik in mesar.

Uradnik: »Moja želja je, da bi bila vsak dan nedelja.« — Mesar: »To želi vsako govedo.« — Uradnik: »Kaj! Vi me hočete žaliti! Prekličite!« — Mesar: »Le mirno, gospod, jaz le mislim, ker je prepovedano v nedeljah klati goveda.«

Kaj je

Najbolj preizkušeno in od prvih avtoritet ter tisočev praktičnih zdravnikov tuzemstva in inozemstva priporočeno živilo za zdrave in na želodcu bolne otroke in odrasle; ima veliko živilno vrednost, pospešuje tvoritev kosti in mišic, ureja prebavo in je v rabi ceneno.

Listnica uredništva. V. Hodiše: Brez podpisa, torej v koš! — V Dobrolovas: Gospod si je že vnaprej prepovedal vsako eventualno hvalo.

Loterijske številke.

Praga, 13. septembra:	62	31	5	11	89
Dunaj, 16. septembra:	69	6	9	42	32
Gradec, 16. septembra:	67	44	21	14	39

Št. Jakobska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

vabi na svoj

letni občni zbor

na kvatarno nedeljo dne 24. septembra t. l. ob 3. uri popoldne v „Narodnem domu“ v Št. Jakobu v Rožu.

Na dnevnem redu je poročilo o letnem računu 1910/11, razdelitev čistega dobička in določitev nagrad.

Ako bi občni zbor ob 3. uri ne bil sklepčen, se ob 4. uri vrši drugi občni zbor z istim dnevnim redom.

Načelstvo.

Naprodaj je stotisoč desk za streho

pod lastno ceno, železniška postaja Mostič (Brückl), Koroško.

JOŽEF KOFLER

lesni trgovec v Mostiču.

Zaradi bodočega novozidanja

:: hiše je krojno blago po ::

znižanih cenah naprodaj.

Za prekupce posebne cene.

Z velespoštovanjem

ANTON RENKO, Celovec,
vogel Novi trg in Kramerjeve ulice.

Zahtevajte in kupujte pri vseh trgovcih slovenske
Ciril in Metodove vžigalice
ki so priznane najboljše.

Glavna zaloga pri tvrdki Ivan Perdan v Ljubljani.

Žaga

z vodno silo in tovarna za umetno in stavbinsko mizarstvo se da takoj v najem. Vse leži blizu trga in kolodvora. Več pove F. H., Gutenstein, Koroško.

Vzgojišče za deklice

(internat)

čč. šolskih sester v Narodni šoli Družbe sv. Cirila in Metoda v Velikovem

se priporoča p. n. slovenskim staršem. V hiši je štirirazredna ljudska šola; ozira se posebno na pouk v ženskih ročnih delih. Šolsko leto se prične dne 4. novembra t. l. Plačila 26 kron mesečno. Oglasila naj se blagovolijo poslati čč. šolskim sestram v Velikovem na Koroškem.

Jožef Božič v Celovcu

Beljaška cesta šte. 14

trgovec z mešanim blagom

kupuje in prodaja vsakovrstne deželne pridelke, kakor žita, maslo, sir, jajca, mleko itd. Zlasti priporoča

patentirano olje za večno luč in oglje za kadičnice

vsakovrstno kadijo, francoski in navadni stenj, voščene in druge cerkvene sveče itd.

Lovske puške

vseh sestav, priznana delo prve vrste, z najboljšim strelnim učinkom, priporoča

Prva borovska orožnotovarniška družba Peter Wernig, družba z omej. zavezo v Borovljah na Koroškem.

Ceniki brezplačno in poštne prosto.

Jako redka prilika!

Neka tovarna mi je zaupala direktno razprodajo po elementarni nezgodi rešenega blaga, to je mnogo tisoč krasnih, težkih

flanelnih odej

v lepih, najnovejših vzorcih in modernih barvah z le neznatnimi, nevidnimi madeži vsled vode. Te odeje so gotovo praktične za vsako hišo, za postelje in osebe, so zelo fine, gorke in močne, okrog 190 cm dolge in 135 cm široke. Pošljem po povzetju 3 kose krasnih, jako finih, v vseh modernih barvah in vzorcih za 9 kron, 4 kose odej za gospodinjstvo za 10 kron. Vsak cenjeni čitatelj tega oglasa naj zaupljivo naroči. Z mirno vestjo lahko trdim, da bo vsakdo s pošiljateljavo zadovoljen.

OTON BEKERA, c. kr. nadpaznik finančne straže v p. Nachod (Češko), tovarniška zaloga 2-8.

V zalozi Družbe sv. Mohorja v Celovcu

je nanovo izšla knjiga:

Življenje svetnikov in svetnic božjih.

Spisala dr. J. Rogač in M. Torkar.

Dva dela, druga izdaja.

Cena: Mehko vez. K 8.—, za družnike K 6.—, po pošti franko K 1.— več. — V dva dela trdo vez. z usnatim hrbtom K 12.—, za družnike K 8.—80, po pošti franko K 1.— več.

Lekar-narja A. Thierry-ja balzam.

Edino pristen z zeleno redovnico kot varstveno znamko.

Allein echter Balsam aus der Schützengel-Apotheke des A. Thierry in Pregrada bei Rabitz-Sauerbrunn.

Postavno zavarovano. Vsaka ponaredba, posnemanje in razprodaja drugih balzamov z znamko, ki lahko moti, se bo sodnijskim potom zasledovalo in kaznovalo. — Nedosegljivo zdravilno sredstvo proti vsem boleznim dihal, pri kašlju, zasliženju, hripavosti, olajša katari, prsne in pljučne bolezni, posebno dobro sredstvo pri influenci, žlednim boleznim, vnetju jeter in slezene, netečnosti, slabi prebavi, zapeki, proti zobobolu in ustnim boleznim, trganju v udih, opeklinami, pršcu itd. 12/2 ali 6/1 ali 1 velika specialna steklenica K 5.—60.

Lekarnarja A. Thierry-ja edino pristno centifolijsko mazilo

zanesljivo in sigurno učinkuje proti vsem še tako starim ranam, tvorom, ranitvam, vnetjem, uljesom, odstrani vse tuje reči iz telesa in prihrani marsikatero bolešno operacijo. Zdravilno sredstvo proti še tako starim ranam itd. 2 lončka staneta K 3.—60.

Izdelovatelj: Adolf THIERRY, lekarna PRI ANGELU VARIHU v Pregradi pri Rogatecu.

Dobiva se skoro po vseh lekarnah. Na debelo v medicinskih drogerijah.

Lepo majhno posestvo

v vasi s šolo in cerkvijo je pod zelo ugodnimi pogoji naprodaj. Leži ob cesti med Vrbo in Rožno dolino, obsega 9 birnov posetje, travnike, pašo, gozd, hiša ima tri izbe, kuhinjo, hlev, vse v dobrem stanu. — Več se izve pod: S. F. št. 100, poste restante Vrba, Koroško.

Z izgubo!

Da se svojim p. t. odjemalcem izkažem hvaležnega, oddam

40—45 metrov brezpogrešnih ostan-kov stanovitne barve za 16 kron

sortiranih v lepem, dobrem cefiru posteljni opravi, oksfordu, belem platnu, modrotisku in barhentu. Vsak ostanek je 3—12 metrov dolg in kar najboljše porabljev.

Isti ostanki, posebno dobre, najfinejše kakovosti, 40 do 45 metrov za 18 kron.

Pošilja se po povzetju. Neugaja-joče se vzame nazaj in se denar takoj vrne.

S. STEIN, tkalnica platna Nachod, Češko.

Zbirka vzorcev vseh vrst najbolj-ših tkanin za domačo uporabo in za ženitovanjske bale brezplačna. Le od ostankov ne pošiljam vzor-cev.

Hotel Trabesinger v Celovcu

Velikouška cesta št. 5

se priporoča

potnikom, ki prenočujejo v Celovcu.

Tukaj najdejo lepe, snažne in pozimi zakurjene sobe po 1 K do 5 K, okusne jedi, dobro pijačo poceni.

Veliko dvorišče za vozove in trije hlevi za konje.

Za zabavo služi kegljišče, pozimi zakurjeno. Poleti sedi na senčnatem vrtu.

V tem hotelu najdeš vsak dan prijetno sloven-sko družbo, posebno ob sredah zvečer.

Velike dvorane za shode in veselice.

Na kolodvoru pričakuje gostov domači omnibus.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu

Delniška glavnica K 5.000.000.

Rezervni fond čez K 600.000.

Denarne vloge obrestujemo po 4 1/2 0/0 od dne vloge do dne vzioga.

Kolodvorska cesta št. 27.

Zamenjuje in eskomptuje izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapadle kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje — Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije. Eskompt in incasso menic Borzna naročila.

Centrala v Ljubljani. Podružnice v Spletu, Trstu, Sarajevu in Gorici.

Turške srečke Šest zrebanj na leto. Glavni dobitek, 300.000 frankov. Na mesečno vplačev. po K 8.— za komad. Tiske srečke s 4% obrestmi. Dve zrebanj na leto. Glavni dobitek K 180.000. Na mesečno vplačevanje po K 10.— za komad.

Prodaja vseh vrst vred. papirjev proti gotovini po dnevnem kurzu.